

Årsrapport 2013 för Enheten för medicinens historia, Medicinska Fakulteten, Lunds universitet

Enheten för medicinens historia har under året 2013 fortsatt sin verksamhet som en fristående enhet inom Institutionen för kliniska vetenskaper (IKVL) i Lund (prefekt Bo Baldetorp, sektion 5 med chef Vineta Feldman). Enheten leds av undertecknad (på 20% tjänst) med sekreterarhjälp av Camilla Key (10%), lokaliserad till IKVM, Skånes Universitetssjukhus, Malmö.

Enheten har under 2013 haft tre aktiva doktorander: med kand Nils Hansson (disputation genomförd den 24/5); Lund-Göttingen, samt ST-läkare inom oftalmologi Tomas Bro, Eksjö. En tredje doktorand, Jonatan Wistrand, Lund, har tjänstgjort som forskar-AT med 6 månaders inslag av forskning inom medicinshistoria. Dessutom finns det fem seniora medarbetare vid enheten: Janicke Andersson, Herman Holm, Ulf Jakobsson, Anders Jeppsson och Inga Nilsson.

Följande aktiviteter har genomförts under verksamhetsåret 2013:

- *Representantskap* (suppleant) i kommittén för utgivande av Svensk Medicinhistorisk tidskrift, Stockholm. Dessutom har undertecknad varit styrelsemedlem (suppl.) i Sydsvenska Medicinhistoriska Sällskapet, samt i SLS: sektionen för medicinens historia (suppl.).
- Deltagande med föredrag "*Medicinshistoria – intressant för medicinstudenter*" vid introduktionskurs för T1 studenter den 11/2 (Jonatan Wistrand/Peter M Nilsson) samt den 16/9 (Jonatan Wistrand/Peter M Nilsson).
- Föreläsning om "*History of medicine – Why is it useful?*" under grundutbildningen av biomedicinare I Lund den 17/12 (Peter M Nilsson)
- Nils Hansson har varit doktorand vid enheten för medicinens historia, Lunds universitet, och samtidigt anställd vid Abteilung für Ethik und Geschichte der Medizin, Georg-August-Universität, Göttingen. Hans avhandlingstema har gällt studier i svensk-tyska förbindelser inom medicinen 1933-1945 med genomförd och godkänd disputation den 24 maj 2013 (fakultetsopponent: professor emerita Birgitta Almgren, Södertörns högskola). Avhandlingen distribuerades till såväl svenska som utländska lärosäten.
- Nils Hansson deltog i ett symposium "*Under nazismens skugga*" på Läkarstämman den 5/12 om nazism bland svenska läkare. Jonatan Wistrand deltog tillsammans med Anders Palm i ett annat symposium om "*Läkare - Författare - Patient*" på Läkarstämman den 6/12, sektionen för etik och bemötande.

- Genomförande av ett medicinhistoriskt seminarium den 11/12 på temat *"Medicinhistoriska perspektiv den gode, den onde, den fule och den löjlige läkaren"* med deltagande av 70 åhörare samt sex föreläsare – se bifogat program.
- En bok med titeln *"Vita rockar, bruna skjortor"* har utgivits under 2013 av författare professor *Ulf Högberg*, Institutionen för kvinnors och barns hälsa, Uppsala. Den handlar om judiska läkarflyktingar på 1930-talet. Enheten har ekonomiskt stött tryckningen. En recension skall publiceras i Svensk Medicinhistorisk tidskrift.
- Ett projekt har utvecklats vidare med fokus på provinsialläkarhistoria i Dalby-Veberöd distriktet öster om Lund under ledning av medarbetare, docent *Ulf Jakobsson*, Centrum för Primärvårdsforskning, Malmö, samt i kontakt med f.d. distriktsöverläkare *Per-Olof Bitzén*, Dalby.
- Tre utåtriktade seminarier har organiserats av *Anders Jeppsson* och *Jonatan Wistrand* under året. Denna seminarieverksamhet kommer att fortsätta även under 2014 och sedan utvärderas. Den 7 mars anordnades ett seminarium om *"Kostläror i medicinens historia"*. Inledare var etnologen *Håkan Jönsson*, som problematiserade frågan om varför en kostlära uppkommer. Allmänläkaren *Staffan Lindeberg* utvecklade sedan frågan hur en kostlära uppkommer. *Peter M Nilsson* presenterade en betraktelse över Lundaprofiler i kostens medicinhistoria: hur de tänkte och varför? Den 25 april var ämnet för seminariet. Författaren *Nils Uddenberg* talade om hur *Linné* systematiserade sjukdomar, och idéhistorikern *Gunnar Broberg* reflekterade över *Linnés* medicinska testamente. Den 12 september var ämnet för det medicinhistoriska seminariet *"Vaccinationsdebatter då och nu"*. Infektionsläkare *Birgitta Castor* gjorde nerslag i smittkoppsvaccinationens historia, läkaren och antropologen *Anders Jeppsson* reflekterade över vilka värderingar som legat till grund för debatter om vaccinering genom historien. Universitetslektor *Mats Lundström* presenterade studier över tonåringars beslutsfattande under svininfluensaepidemin. Seminarierna har anordnats på Centralblocket på SUS i Lund, för att göra dem lättillgängliga för yrkesverksamma och studerande i vårdsektorn. Intresset har varit stort och deltagandet har successivt ökat till omkring 75 deltagare varje gång.
- *Jonatan Wistrand* har medverkat i en bokantologi baserat på föredrag presenterade vid *Gyllenstiernska Krapperup-stiftelsens symposium* om: *"Kroppen i Humanioraperspektiv"*, den 7–9 juni 2012, med kapitlet *"Läkaren som patient – dokumentära och litterära vittnesbörd"* (Makadam förlag), september 2013.
- Planeringen har igångsatts för ett internationellt medicinhistoriskt symposium *"Bridging the Baltic"*, den 8-10 oktober 2014 i Lund, under ledning av *Nils Hansson* och *Jonatan Wistrand* samt med stöd av Enheten för medicinens historia. *Nils Hansson* har anställts under tre veckor i december 2013 för att arbeta med förberedelser av symposiet.

Publikationer under 2013:

Artiklar

Bro T. Charlotte Yhlén – första svenskan att ta läkarexamen. Hon måste flytta från Sverige för att få arbeta som doktor. *Läkartidningen* 2013;110:CLW7.

Hansson N, Peters AK, Nilsson PM. Svenska barnmorskor på besök i Tredje riket. *Jordemodern* 2013;1/2: 4-8.

Hansson N. 150 års spaning efter geniets kärna, (Under strecket). *Svenska Dagbladet* 2013-12-10

Stolt CM, Nilsson PM. Flödande om blodet – men inte uttömmande. Recension av boken "Blodflöden. Blodgivning och blodtrans-fusion i det svenska samhället" av Boel Berner, Förlag: Arkiv förlag; 2012 (ISBN 978-91-79-24245-9). *Läkartidningen* 2013; 110 (nr 13–14): 701.

Theander S, Jensen J, Nilsson PM. Medline – en skattkammare för läkare och forskare Så skapades databasen med över 20 miljoner medicinska referenser. *Läkartidningen* 2013;110:CHEF.

Theander S, Jensen J, Nilsson PM. Medlines tillväxt speglar utvecklingen av medicinskt vetande. *Läkartidningen* 2013;110:CHIE.

Wistrand J. Läkaren hos doktorn – en obekväm patient. *Läkartidningen* 2013; 110: 1171-73

Avhandling

Hansson Nils. *Entusiasm – Skepsis – Distans. Studier i svensk-tyska förbindelser inom medicinen 1933-1945*. (Thesis). Lund University, Faculty of Medicine Doctoral Dissertation Series 2013:38 (ISBN 978-91-87449-08-6).

Föredrag vid medicinhistoriska kongresser/ motsvarande

Tomas Bro. Dr. Charlotte Yhlén, den första svenskan med läkarexamen, och synen på glaukom 1870. Sveriges ögonläkarförenings årsmöte, 2013-08-29, Malmö.

Tomas Bro. Den Skandinaviska ambulansen i boerkriget, Sydsvenska medicinhistoriska sällskapets föreläsningsserie, 2013-01-21, Lund

Tomas Bro. Svenska sjukvårdsinsatser i krig, Göteborgs Läkaresällskaps föreläsningsserie, 2013-01-16, Göteborg

Wistrand J. PhD-kurs Oslo: "Making sense of stories – Narrative approaches in Health Sciences and Medicine", 2013-01-07

Wistrand J. Föreläsare på BoF-kursen Läkarrollen i humanioraperspektiv för T11 med Anders Palm

Wistrand J. Föreläsning inför Malmö sjukhusläkarsällskap om Läkaren som patient. 2013-02-13

Wistrand J. Föreläsning för Växjö medicinhistoriska sällskap: "Läkaren som patient – litterära och dokumentära vittnesbörd" 2013-04-17

Wistrand J. Föreläsare på BoF-kursen Läkarrollen i humanioraperspektiv för T11 med Anders Palm. 2013-09-10, samt 2013-09-17

Lund den 23 december 2013

Peter Nilsson, professor
Chef för Enheten för Medicinens historia

Hemsida: http://www.med.lu.se/klinvetlund/medicinens_historia

Medarbetar-hemsida: <http://www.medicinhistoria.nu/>

Medicinhistoriskt seminarium 2013

”Medicinhistoriska aspekter på den gode, den onde, den fule och den löjlige läkaren”

Tid: kl. 13.00-16.15, onsdag den 11 december 2013

Plats: Sal F-1, Blocket, Universitetssjukhuset, Lund. Kaffe serveras.

Tider inkluderar frågestund efter föredrag.

Inledning och välkomsthälsning (5 min)

Peter M Nilsson, Enheten för medicinens historia, Lund

Den gode läkaren (25 min)

Anders Jeppsson, Lund

Den onde läkaren (25 min)

Peter Nilsson, Lund

Den fule läkaren (25 min)

Jonatan Wistrand, Lund

Den löjlige läkaren (25 min)

Carl-Magnus Stolt, Borås

Kaffe serveras (20 min)

Den önskade läkaren - förväntningar på läkare under svenskt 1900-tal (30 min)

Motzi Eklöf, Växjö

Frantz Fanon – en kontroversiell läkare (30 min)

Leif Öjesjö, Stockholm

Bortom gott och ont (10 min)

Peter M Nilsson, Lund-Malmö

Välkomna!

Peter M Nilsson, professor, chef
Enheten för medicinens historia
Lunds universitet
Tel. 040-33 24 15, 0704-50 34 56
e-mail: Peter.Nilsson@med.lu.se

Call for abstracts

Bridging the Baltic: Transfer of medical knowledge in the Baltic Sea region 1850–2000 - A Marcus Wallenberg Symposium 8–10 October 2014 in Lund, Sweden

In autumn 2014, the Department of the History of Medicine at Lund University, Sweden, is organising an international symposium in collaboration with the Department of Medical Ethics and History of Medicine at University Medical Center in Göttingen, Germany, on aspects of the history of medicine in the Baltic Sea region from 1850–2000. The aim is to deepen and broaden knowledge of the development of medicine in the Baltic region by illuminating currents of ideas and traditions, contact zones and areas of conflict.

The countries around the Baltic Sea share a history. The sea has long served as a means of contact for the inhabitants of coastal regions. The Baltic Sea has served to unite and facilitate communication, both in practical terms and in relation to identity. However, the points of view have never been identical. The geographic proximity has also given rise to cultural conflicts, contradictory currents of ideas, and politically constructed boundaries; barriers that have had an isolating effect and cracks that have enabled migration, both of individuals and of ideas and opinions.

From the mid-19th century, experimental medicine began to take a more distinct form. The quantitative and systematic study of medicine established itself. The methodology of measurement became dominant and the new approach resulted in progress. Medicine became a powerful science. However, the progress was accompanied by a new sociology of medicine, an altered view of the participants in health care. The dramaturgy of health care took on new forms, with increasing objectification of the patient and glorification of the doctor. Around the turn of the century, patients' voices began to make themselves heard at the large medical institutions – sanatoria and mental hospitals.

A key question to be considered at the symposium is:

How has information transfer in the Baltic Sea region influenced medicine as a discipline and disease as an experience during the 19th and 20th centuries?

Three general tracks are planned.

1. The voice of the patient takes shape – disease portrayal around the Baltic Sea
2. Health care staff in exile and on the move
3. Medical advances and setbacks across the Baltic Sea

Key note lectures

Professor Øivind Larsen, Oslo: The shaping of the Scandinavian Physician

Dr Susanne Michl, Mainz: From Braudel's "Méditerranée" to the baltic area. Making and meaning of the "spatial turn" in historiography

Delegates

The symposium is aimed at health care professionals and academic researchers in the history of medicine and medical humanities in Sweden, Finland, Norway, Denmark, Germany, Poland, Russia, Estonia, Latvia and Lithuania. The symposium particularly wishes

to draw attention to young academics – doctoral students or researchers who have completed their thesis since the year 2000.

Date and venue

The symposium will take place in the main assembly hall in Universitetshuset, Lund, 8–10 October 2014. The symposium will start at 11:00 on Wednesday, 8 October and end at 15:00 on Friday, 10 October.

Formal requirements

- Abstracts of max. 300 words, with your name, academic affiliation, title of paper and a summary of the topic should be sent by email to Nils Hansson (nhansso@gwdg.de) or Jonatan Wistrand (Jonatan.Wistrand@med.lu.se) by 30 November 2013.
- Contributions are to be presented in English and last a maximum of 20 minutes followed by 5–10 minutes for discussion.
- In 2015, a selection of the contributions will be published in a history of medicine anthology entitled Bridging the Baltic – transfer of medical knowledge in the Baltic Sea region 1850–2000.
- Current PhD students have the possibility of applying for a travel grant from the organising committee. An application for a travel grant should be appended to the abstract.

Organisers

Department of History of Medicine, Lund University, Sweden in collaboration with the Department of Medical Ethics and History of Medicine at University Medical Center, Göttingen, Germany.

Chairman: Professor Peter M Nilsson, Lund (Peter.Nilsson@med.lu.se)

Co-chairmen / Contact persons: Dr Nils Hansson, Göttingen (nhansso@gwdg.de)

Jonatan Wistrand, Lund, PhD student
(Jonatan.Wistrand@med.lu.se)